

Kurz GeoGebra

3.

Geometrie v prostoru

GeoGebra institut Ostrava
ggi.vsb.cz

Přehled nástrojů pro 3D Nákresnu (verze Klasik 5)

Pohyb

Ukazovátko

Bod

Nový bod

Bod na objektu

Průsečík

Střed

Připojit / Oddělit bod

Přímka

Přímka

Úsečka

Úsečka s pevnou délkou

Polopřímka

Vektor

Vektor z bodu

Speciální přímky

Kolmice

Rovnoběžka

Osa úhlu

Tečna z bodu

Polára

Množina bodů

Mnohoúhelník

Mnohoúhelník

Pravidelný mnohoúhelník

Kružnice, oblouk a kuželosečka

Kružnice daná osou a bodem

Kružnice daná středem, poloměrem a směrem

Kružnice daná třemi body

Kruhový oblouk

Kruhový oblouk procházející třemi body

Kruhová výseč

Kruhová výseč k oblouku třemi body

Elipsa

Hyperbola

Parabola

Kuželosečka daná pěti body

Průnik

Průnik dvou ploch

Rovina

Rovina procházející třemi body

Rovina

Kolmá rovina

Rovnoběžná rovina

Geometrická tělesa

Jehlan

Hranol

Vytažení do jehlanu nebo kužele

Vytažení do hranolu nebo válce

Kužel

Válec

Čtyřstěn

Krychle

Síť

Koule

Koule zadaná středem a bodem

Koule zadaná středem a poloměrem

Měření

Úhel

Vzdálenost

Obsah

Objem

Transformace

Rovinná souměrnost

Osová souměrnost

Středová souměrnost

Otočení kolem přímky

Posunutí

Stejnolehlost

Aktivní prvky

ABC

Text

Obecné nástroje

Otočit grafický náhled 3D

Pohybovat s nákresnou

Zvětšit

Zmenšit

Zobrazit / skrýt objekt

Zobrazit / skrýt popis

Kopírovat formát

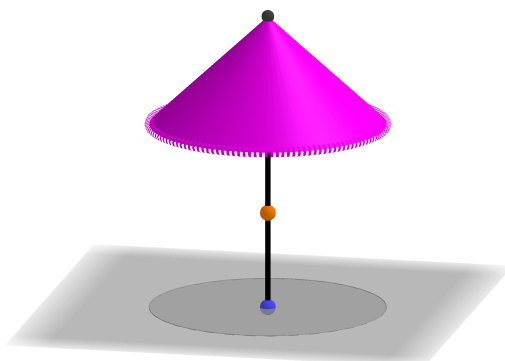
Zrušit

Pohled podle objektu

Slunečník

Zadání: Vytvoříme v GeoGebře slunečník, který lze rozevřít a zavřít.

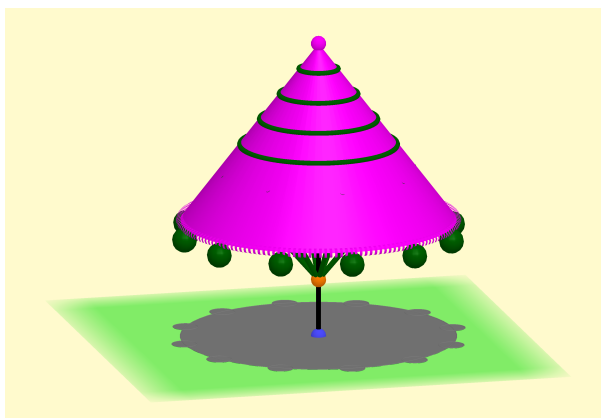

Základem slunečníku budou tři body na jedné přímce, mezi prvními dvěma body se bude pohybovat bod na ovládání slunečníku Zobrazíme *Grafický náhled 3D* a skryjeme osy, skryjeme *Nákresnu*.

1.	<input type="text" value="vstup:"/>	Do vstupu postupně zadáme $A = (0, 0, 0)$, $B = A + (0, 0, 19)$, $C = B + (0, 0, 5)$
2.		Vytvoříme úsečku AB a úsečku BC
3.		Na první úsečce $f = AB$ vytvoříme bod D, změníme jeho barvu na oranžovou
4.		Vytvoříme kouli a se středem v bodě D a poloměrem 12, vytvoříme druhou kouli b se středem v bodě C a poloměrem 13
5.		Pomocí nástroje Průnik dvou ploch najdeme průnik obou koulí, vznikne kružnice c, která bude tvořit okraj slunečníku. Obě koule skryjeme
6.	<input type="text" value="vstup:"/>	Vytvoříme kužel $d = \text{Kuzel}(c, \text{Vzdalenost}(\text{Stred}(c), C))$ (pokud se kužel zobrazí opačně s vrcholem dole, tak ve vlastnostech kuželu přepíšeme v definici znaménko „-“ před příkaz <i>Vzdalenost</i>)
7.	<input type="text" value="vstup:"/>	Zadáme $\text{stin} = \text{Kruznice}(A, \text{Polomer}(c), \text{Vektor}((0, 0, 1)))$. Ve vlastnostech kružnice stin nastavíme <i>Barvu</i> na šedou, <i>Neprůhlednost</i> na 100, <i>Tloušťku čar</i> na 1

Vytvořením kuželu vznikne nová kuželosečka, která je vrcholem kuželu a splývá s bodem C (můžeme ji skrýt), dále vznikne nová pocha. Ve vlastnostech plochy nastavíme *Barvu* na purpurovou, *Neprůhlednost* na 100. Ve vlastnostech podstavné kružnice c nastavíme *Barvu* na purpurovou, *Neprůhlednost* na 0, *Tloušťku čáry* na 9 a *Styl čáry* na tečkovanou. Skryjeme všechny popisy objektů. Ve *Vlastnostech* bodu D můžeme zapnout *Animaci* a změnit její hodnotu na *oscilující*.

Náměty na vylepšení slunečníku

Změna barvy pozadí a roviny

Pravým tlačítkem klikneme do *Grafického náhledu 3D*, vybereme řádek *Nákresna...* a v části *Různé* nastavíme barvu pozadí na světle žlutou.

Změnu barvy roviny, na které stojí slunečník, můžeme provést ve *Vstupním poli* zadáním příkazu `NastavitBarvu (RovinaXOy, zelená)`. (Tato změna se neuchová při uložení souboru. Při zpětném otevření bude mít rovina původní barvu.)

Přidání podpěrných tyček

8.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Vytvoříme bod na kružnici c příkazem <code>E=Bod (c)</code> , bod skryjeme
9.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Vytvoříme posloupnost úseček příkazem <code>tyce=Posloupnost (Usecka (D, Rotace (E, 2*i*pi/8, f)), i, 0, 8)</code>

Podle potřeby upravíme tloušťku a barvu posloupnosti.

Přidání vodorovných pruhů na slunečník

10.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Do vstupu napíšeme <code>pruhy=Posloupnost (Stejnolehlost (c, j/5, C), j, 1, 4)</code>
-----	-------------------------------------	---

Podle potřeby upravíme tloušťku a barvu posloupnosti.

Protážení slunečníku

11.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Do vstupu napíšeme <code>novec=Stejnolehlost (c, 1.4, C)</code>
-----	-------------------------------------	---

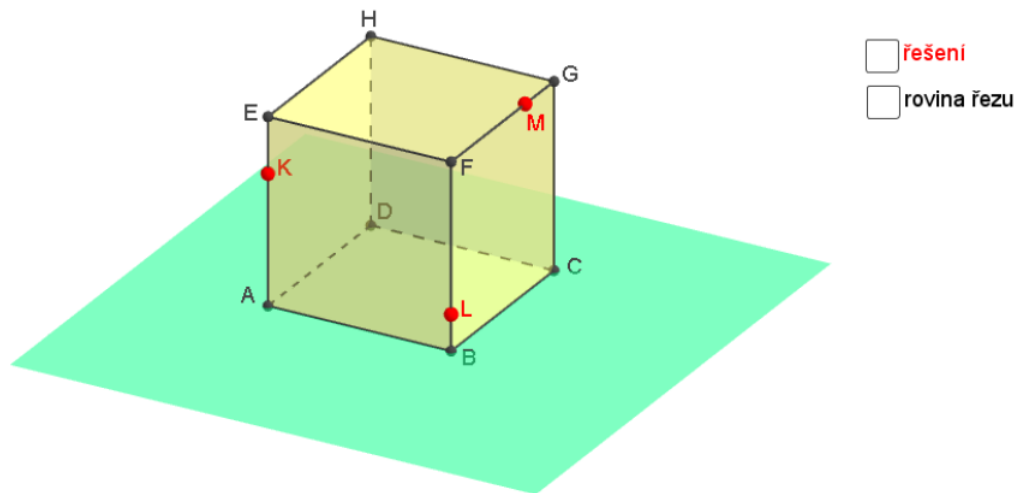
Otevřeme si vlastnosti kuželu d a v jeho definici nahradíme kružnici c novou kružnicí $novec$ (je tan dakrát). Změníme vlastnosti podstavné kuželosečky a pláště stejně, jako u původního kuželu. Ve vlastnostech kuželosečky $stin$ v definici nahradíme kružnici c kružnicí $novec$.

Zavěšené ozdoby

12.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Do vstupu napíšeme <code>lem=Posloupnost (Koule (Bod (novec, j/12) - (0, 0, 1), 1), j, 1, 12)</code>
13.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Přidáme stíny <code>stin=Posloupnost (Kruznice ((x (Bod (novec, j/12)), y (Bod (novec, j/12)), 0), 1, OsaZ), j, 1, 12)</code>

Řez krychle

Zadání: Vytvořte pomůcku na řez krychle ve stereometrii.

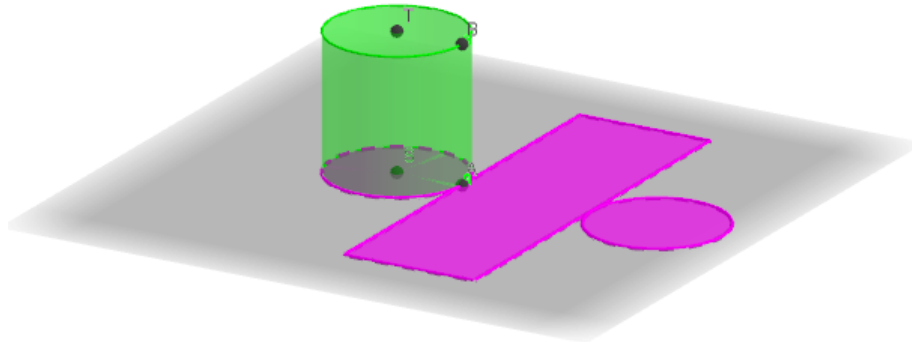

1.		Otevřeme okno <i>Grafický náhled 3D</i> a to buď tak, že z postranního panelu vybereme <i>3D Grafika</i> nebo z hlavního menu vybereme položku <i>Zobrazit/ Grafický náhled 3D</i> .
2.		Vytvoříme krychli: dvakrát klikneme na (šedou) rovinu xy do míst, kde chceme umístit vrcholy A a B krychle.
3.		Vytvoříme rovinu řezu: postupně klikneme na osu x , y a z . Vytvoříme tak tři body I, J a K a jimi určenou rovinu p .
4.		Nastavíme body I, J a K tak, aby rovina p měla s krychlí neprázdný průnik.
5.		V <i>Algebraickém okně</i> klikneme postupně na krychli a a na rovinu p .
6.		Z hlavního menu vybereme položku <i>Zobrazit/ Náskresna 2</i> . V <i>Náskresně 2</i> skryjeme osy.
7.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Do vstupního pole napíšeme příkaz <code>rov=false</code>
8.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Do vstupního pole napíšeme příkaz <code>res=false</code>
9.		Objekty <code>rov</code> a <code>res</code> zobrazíme v <i>Náskresně 2</i> . Ve <i>Vlastnostech</i> <code>rov</code> přidáme popisek <code>rovina řezu</code> a ve <i>Vlastnostech</i> <code>res</code> přidáme popisek <code>řešení</code> .
10.		Rovině p nastavíme podmínku zobrazení <code>rov</code> . Úsečkám <code>c</code> , <code>d</code> , <code>e</code> , <code>f</code> , <code>g</code> a <code>h</code> a řezu mnohoúhelníku nastavíme podmínku zobrazení <code>res</code> .
11.		Objektům nastavíme požadovanou barvu a styl, změňme popřípadě vypneme popisky u objektů, v hlavním menu <i>Nastavení/Pro pokročilé/Předvolby - Grafický náhled 3D</i> vypneme <i>zobrazit ořezový box</i> , zapneme <i>Použít ořez pohledu</i> .

Změnu barvy roviny, na které stojí krychle, můžeme provést ve *Vstupním poli* zadáním příkazu `NastavitBarvu(RovinaXOy, 0, 1, 0.5)`. (Tato změna se neuchová při uložení souboru. Při zpětném otevření bude mít rovina původní barvu.)

Sít' válce

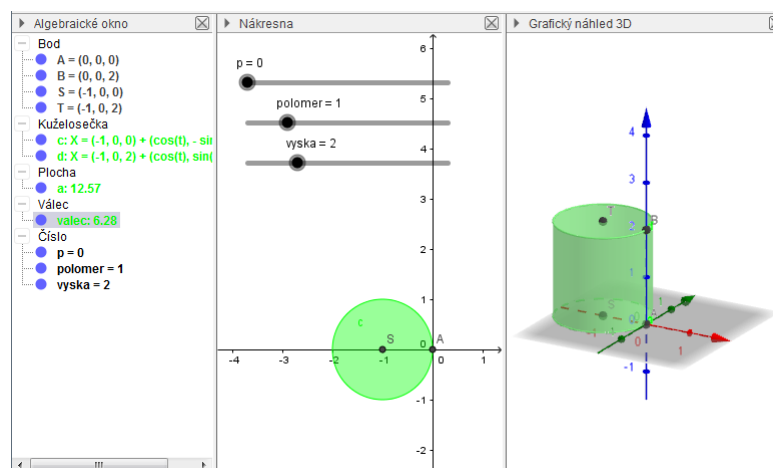
Zadání: Vytvoříme v GeoGebře pomůcku pro dynamické rozvinutí povrchu válce do roviny podstavy, sít' válce.

Příkaz *Sít* v GeoGebře pracuje pouze s hranatými tělesy. Lze jej použít na jehlan, hranol a platónská tělesa. Naše těleso bude válec.

Zadání válce

1.		Vytvoříme posuvník p od 0 do 1 s krokem 0.01, který bude měnit rozevření sítě. Posuvník nastavíme na hodnotu 0.
2.		Vytvoříme posuvník $polomer$ od 0 do 5 s krokem 0.05, který bude měnit poloměr válce.
3.		Vytvoříme posuvník $vyska$ od 0 do 8 s krokem 0.05, který bude měnit výšku válce. Posuvník nastavíme na hodnotu 2.
4.	<input type="text" value="Vstup:"/>	Zkonstruujeme středy podstav $S = (-polomer, 0, 0)$, $T = S + (0, 0, vyska)$ a body určující povrchovou přímku umístěnou do osy z , $A = S + (polomer, 0, 0)$, $B = A + (0, 0, vyska)$
5.		Zobrazíme <i>Grafický náhled 3D</i> . Vytvoříme válec zadaný středy podstav S a T s poloměrem $polomer$. Změníme barvu válce např. na zelenou.

Při vytváření sítě se plášť původního válce začne rozevírat. Rozevírání válce realizujeme využitím pomocného válce, jehož poloměr R se bude zvětšovat. Požadujeme, aby v případě nastavení posuvníku p na hodnotu 0 pomocný válec splýnul se zadaným válcem, a aby při hodnotě blízké 1 posuvníku p se poloměr R zvětšoval do nekonečna, válec se bude rozevírat do roviny podstavy.

6.	<input type="text" value="vstup:"/>	Zadáme poloměr pomocného válce $R = \text{polomer} / (1 - p)$
----	-------------------------------------	---

Parametrizace pláště pomocného válce

Každý bod X ležící na plášti pomocného válce je určen třemi kartézskými souřadnicemi, $X = (x, y, z) = (f_1, f_2, f_3)$ závislými na dvou parametrech u a v .

7.	<input type="text" value="vstup:"/>	Plášť válce parametrizujeme funkcemi $f_1(u, v) = \text{Funkce}(R \cdot \cos(v \cdot \text{polomer} / R) - R, u, 0, \text{vyska}, v, -\pi, \pi)$ $f_2(u, v) = \text{Funkce}(R \cdot \sin(v \cdot \text{polomer} / R), u, 0, \text{vyska}, v, -\pi, \pi)$ $f_3(u, v) = \text{Funkce}(u, u, 0, \text{vyska}, v, -\pi, \pi)$ Funkce skryjeme.
----	-------------------------------------	--

Předchozí parametrizované rovnice představují posunuté cylindrické souřadnice, kdy osou válce není osa z , ale osa probíhající středy podstav pomocného válce. Úhlová souřadnice je nastavena tak, aby v každém okamžiku délka zobrazovaného oblouku rozvíjejícího se pomocného válce byla rovna délce obvodu podstavy zadaného válce.

Rotace pláště pomocného válce kolem osy y

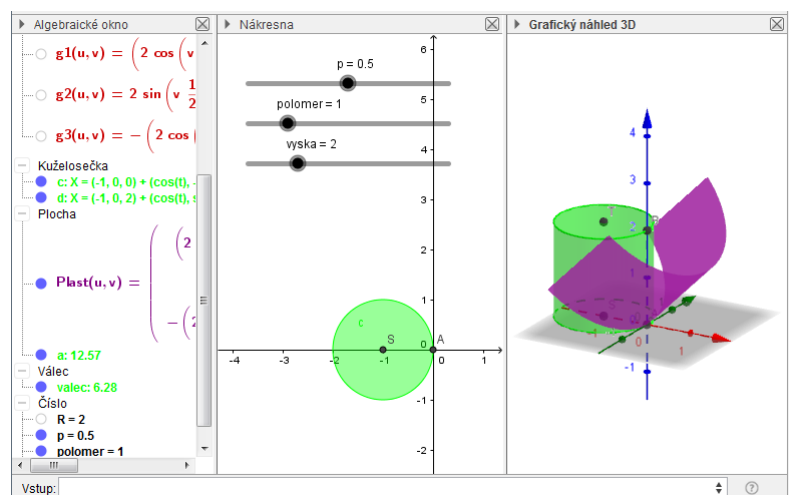
Budeme rotovat plášť pomocného válce kolem osy y , která je zároveň tečnou k podstavě v bodě A . Využijeme známé transformační vztahy pro rotaci kolem osy y o úhel $p \cdot \pi / 2$.

8.	<input type="text" value="vstup:"/>	Do vstupu postupně zadáme $g_1(u, v) = f_1(u, v) \cdot \cos(p \cdot \pi / 2) + f_3(u, v) \cdot \sin(p \cdot \pi / 2)$ $g_2(u, v) = f_2(u, v)$ $g_3(u, v) = -f_1(u, v) \cdot \sin(p \cdot \pi / 2) + f_3(u, v) \cdot \cos(p \cdot \pi / 2)$ Funkce skryjeme.
----	-------------------------------------	---

Plášť pomocného válce

9.	<input type="text" value="vstup:"/>	$\text{Plast} = \text{Plocha}(g_1(u, v), g_2(u, v), g_3(u, v), u, 0, \text{vyska}, v, -\pi, \pi)$ Ve vlastnostech plochy nastavíme <i>Tloušťku čáry</i> na 0 , <i>Barvu</i> na purpurová, <i>Neprůhlednost</i> na 75 a zrušíme zobrazení popisu.
----	-------------------------------------	---

Zkuste hýbat s posuvníkem p .

Pro větší přehlednost přidáme k plášti okraj pomocí parametrizace pláště, ve které nastavíme jeden parametr na krajní hodnotu.

10.	Vstup: <input type="text"/>	$\text{Okraj1} = \text{Krivka}[\text{Plast}(0, v), v, -\pi, \pi]$ $\text{Okraj2} = \text{Krivka}[\text{Plast}(\text{vyska}, v), v, -\pi, \pi]$ $\text{Okraj3} = \text{Krivka}[\text{Plast}(u, -\pi), u, 0, \text{vyska}]$ $\text{Okraj4} = \text{Krivka}[\text{Plast}(u, \pi), u, 0, \text{vyska}]$ <p>Nastavíme <i>Barvu</i> na purpurová, <i>Tloušťku čáry</i> na hodnotu 3. Zrušíme zobrazení popisu.</p>
-----	-----------------------------	--

Krajní poloha pláště pro $p=1$ - plně rozvinutá síť

Nakonec přidáme část (obdélník o rozměrech vyska a $2 \cdot \pi \cdot \text{polomer}$), která bude odpovídat krajní poloze parametru $p=1$, kdy parametrizovaná plocha není definovaná, protože ve vyjádření R dělíme výrazem $(1-p)$, který je v krajní poloze roven nule.

11.	Vstup: <input type="text"/>	$\text{SitCast0} = \text{Mnolehelnik}[A + (0, \text{polomer} \cdot \pi, 0),$ $A + (\text{vyska}, \text{polomer} \cdot \pi, 0), A + (\text{vyska}, -\text{polomer} \cdot \pi, 0),$ $A + (0, -\text{polomer} \cdot \pi, 0)]$
-----	-----------------------------	--

Ve vlastnostech SitCast0 změňme *Tloušťku čáry* na 3, změňme *Barvu* na purpurovou, nastavíme *Neprůhlednost* na 75 a zrušíme zobrazení popisu. Tento obdélník budeme chtít zobrazit jen v případě, kdy $p=1$. Proto do *Podmínek zobrazení objektu* v záložce *Pro pokročilé* napíšeme podmínku $p==1$. To samé napíšeme do podmínek zobrazení úseček f, g, h, i , které tvoří okraj obdélníku SitCast0 .

Podstavy v síti

Výsledná síť se skládá z několika částí. Bude obsahovat dvě podstavy a rozevírající se plášť. První podstava bude splývat se spodní podstavou zadaného válce. Druhá podstava vzniká z horní podstavy válce složením rotace kolem tečny k horní podstavě v bodě B a rotace kolem tečny k spodní podstavě v bodě A, v obou případech rotujeme o úhel $p \cdot \pi / 2$.

12.	<input type="text" value="vstup:"/>	Spodní podstava $SitCast1 = Kruznice(S, polomer, Vektor((0, 0, 1)))$ <i>Barva: purpurová, Neprůhlednost: 75, Tloušťka čáry: 3, zrušíme zobrazení popisu.</i>
13.	<input type="text" value="vstup:"/>	Střed horní podstavy $pomStred = Rotace(Rotace(T, p \cdot \pi / 2, B, Vektor((0, 1, 0))), p \cdot \pi / 2, A, Vektor((0, 1, 0)))$ Objekt skryjeme.
14.	<input type="text" value="vstup:"/>	Kolmý směr na horní podstavu $pomVektor = Rotace(Vektor((0, 0, 1)), p \cdot \pi, OsaY)$ Objekt skryjeme.
15.	<input type="text" value="vstup:"/>	Horní podstava $SitCast2 = Kruznice(pomStred, polomer, pomVektor)$ <i>Barva: purpurová, Neprůhlednost: 75, Tloušťka čáry: 3, zrušíme zobrazení popisu.</i>

Chceme-li sestavit kružnici v trojrozměrném prostoru v obecné rovině, potřebujeme kromě znalosti středu a poloměru takové kružnice také znát kolmý směr na tuto rovinu.

